

Konstitutionsutskottets betänkande

1980/81:24

om radiotaltidningar m. m. (prop. 1980/81:164 och 166 samt del av prop. 1980/81:84)

Propositionerna

Hemställan

I proposition 1980/81:164 (justitiedepartementet) föreslås riksdagen anta förslag till

1. lag om ansvarighet för radiotaltidningar,
2. lag om ändring i rättegångsbalken,
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

I proposition 1980/81:166 (utbildningsdepartementet) föreslås riksdagen anta förslag till

1. lag om ändring i radiolagen (1966:755),
2. lag om radiotaltidningar.

I proposition 1980/81:84 (justitiedepartementet) föreslås i den del som överlämnats från lagutskottet att riksdagen beslutar att fr. o. m. 1 januari 1982 i 49 kap. 4 § rättegångsbalken orden "kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning" byts ut mot "kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap."

Huvudsakligt innehåll

Enligt förslaget skall innehållet i dagstidningar kunna spridas till synskadade genom rundradiosändning av s. k. taltidningar. Ansvarigheten för sådana radiosända taltidningar föreslås bli reglerad i en särskild lag. Regleringen ansluter mycket nära till bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen om ansvaret för periodiska skrifter. Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1981.

Motionerna

Tre motioner har väckts med anledning av proposition 166.

I motion 1980/81:2137 av Ingrid Diesen m. fl. (m) hemställs att riksdagen beslutar att 4 § i förslag till lag om radiotaltidningar skall erhålla följande lydelse:

4 § Radiotaltidning skall helt eller delvis återge texten i förlagan. Högst hälften av sändningstiden får användas för annonsmaterial ur förlagan.

Utöver material som förekommer i förslagen får radiotaltidning endast innehålla uppgifter om hur materialet i sändningen disponerats.

I motion 1980/81:2138 av Eivor Marklund m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer om en utredning av frågan om synskadades tillgång till vederhäftig och aktuell konsumentinformation i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motion 1980/81:2139 av Gabriel Romanus (fp) hemställs att riksdagen vid antagande av förslaget till lag om radiotaltidningar beslutar att 4 § skall få den lydelse som i det följande betecknas som motionärens förslag:

Propositionens förslag

4 § Radiotaltidningen skall helt eller delvis återge texten i förslagen. Den får inte innehålla annonsmaterial.

Utöver material som förekommer i förslagen får radiotaltidningen endast innehålla uppgifter om hur materialet i sändningen disponeras.

Motionärens förslag

4 § Radiotaltidningen skall helt eller delvis återge texten i förslagen.

Utöver material som förekommer i förslagen får radiotaltidningen endast innehålla uppgifter om hur materialet i sändningen disponeras.

Yttrande

Kulturutskottet har i yttrande (KrU 1980/81:7-y) till utskottet tillstyrkt de i proposition 166 framlagda lagförslagen och avstyrkt samtliga motioner. Yttrandet biläggs (*bilaga 1*).

Utskottet

Bakgrunden till förslagen i propositionerna 1980/81:164 och 166 är önskemål från de synskadade att ta del av innehållet i våra dagstidningar. En särskild utredare, numera rättschefen Jan Pennlov, tillkallades våren 1979 med uppdrag att utreda vissa frågor inom radiolagstiftningen, däribland frågan om de rättsliga förutsättningarna för radiosända uppläsningar av dagstidningar. Utredaren avlämnade i november 1980 betänkandet Radiosända dagstidningar. I betänkandet föreslås de lagstiftningsåtgärder som är nödvändiga för att sändning i radio av taltidningar skall kunna äga rum. Förslagen innebär bl. a. att radiolagens bestämmelser om opartiskhet och saklighet inte kommer att vara tillämpliga på radiotaltidningar. I fråga om ansvaret för innehållet i radiotaltidning föreslår utredaren att en särskild ansvarighetslag införs. Betänkandet har remissbehandlats.

I propositionerna, av vilka proposition 164 innehåller förslag till lag om ansvarighet för radiotaltidningar m. m. och proposition 166 förslag till lag om

radiotaltidningar m. m., följer regeringen i huvudsak utredarens förslag. Möjligheten att i en radiotaltidning vidarebefordra annonser i den tidning som tjänat som förlaga är en av de frågor där regeringen har en annan mening än utredaren. I motsats till utredaren anser regeringen att annonsmaterial inte skall få förekomma i en radiotaltidning.

Med anledning av proposition 166 har väckts tre motioner. I två av motionerna, 1980/81:2137 och 2139, hemställs om sådana ändringar i den föreslagna lagstiftningen att också annonsmaterial kan ingå i radiotaltidningar. I den tredje motionen, 2138, föreslås att frågan om synskadades tillgång till vederhäftig och aktuell konsumentinformation utreds.

Proposition 166 och samtliga motioner har av utskottet remitterats till kulturutskottet för yttrande. I yttrandet (se *bilaga 1*) tillstyrker kulturutskottet propositionen och avstyrker samtliga motioner. Fem ledamöter (m, fp) tillstyrker i en avvikande mening en utformning av lagen om radiotaltidningar som tillgodoser yrkandena i motionerna 2137 och 2139. Beträffande motion 2138 föreslås en annan motivering för avstyrkande än kulturutskottets.

Konstitutionsutskottet vill för sin del understryka att avsikten med den föreslagna lagstiftningen i första hand är att möjliggöra försöksverksamhet med radiotaltidningar. Resultatet av en sådan försöksverksamhet kan självfallet påverka lagstiftningens utformning i framtiden.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att en särskild utredare, dåvarande vice radiochefen Jan Otto Modig, tillkallades sommaren 1980 med uppdrag att utvärdera försök med olika former av distribution av innehållet i dagstidningar till synskadade. Utredaren har nyligen avgett en delrapport till utbildningsministern, i vilken viss avslutad och pågående försöksverksamhet utvärderas. Utredarens arbete fortsätter och ett betänkande med förslag till permanent verksamhet beräknas föreligga i slutet av 1981.

När det gäller frågan om radiotaltidningar skall få innehålla annonsmaterial är utskottet av samma uppfattning som kulturutskottet. Inte heller utskottet anser således att så starka skäl kommit fram i detta sammanhang att undantag bör göras från det principiellt motiverade förbudet mot reklam i etern. Utskottet tillstyrker således på denna punkt propositionerna och avstyrker motionerna 2137 och 2139. Även i övrigt tillstyrker utskottet förslaget till lag om ansvarighet för radiotaltidningar i proposition 164 samt den föreslagna ändringen i radiolagen och förslaget till lag om radiotaltidningar i proposition 166.

I proposition 164 föreslås vidare vissa ändringar i rättegångsbalken. Ändringarna, som föranleds av lagen om ansvarighet för radiotaltidningar, berör bl. a. 49 kap. 4 § första stycket tredje punkten rättegångsbalken.

Lagutskottet har till konstitutionsutskottet överlämnat ett i proposition 1980/81:84 med förslag till lag om införande av utsökningsbalken m. m. framlagt förslag till lag om ändring i rättegångsbalken. Förslaget till ändring i

rättegångsbalken innebär bl. a. att säkerhetsåtgärderna kvarstad och skingringsförbud sammanförs till en åtgärd kallad kvarstad. Förslaget berör bl. a. 49 kap. 4 § första stycket sjätte punkten rättegångsbalken. Den i proposition 84 föreslagna lagstiftningen avses träda i kraft den 1 januari 1982.

Huvuddelen av proposition 84 behandlas av lagutskottet i betänkande LU 1980/81:24. Lagutskottet tillstyrker förslagen.

Konstitutionsutskottet har inget att erinra mot det i proposition 164 framlagda förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken och det till utskottet överlämnade ändringsförslaget beträffande 49 kap. 4 § samma balk. Förslagen bör sammanföras i ett lagförslag (se *bilaga 2*).

Som en följd av den nya lagen om ansvarighet för radiotaltidningar föreslås också en ändring i sekretesslagen. Utskottet tillstyrker förslaget.

I fråga om kravet i motion 2138 om utredning av synskadades tillgång till konsumentinformation vill utskottet i likhet med kulturutskottet påpeka att sådan information redan ges i viss omfattning i våra etermedier. Motionen avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *lagen om ändring i radiolagen*
att riksdagen bifaller proposition 1980/81:166 i denna del,
2. beträffande *annonsmaterial i taltidningar*
att riksdagen med bifall till propositionerna 1980/81:164 och 166, båda såvitt nu är i fråga, och med avslag på motionerna 1980/81:2137 och 2139 *dels* antar den lydelse av 2, 7 och 11 §§ lagen om ansvarighet för radiotaltidningar som föreslagits i proposition 164, *dels* antar den lydelse av 4 § lagen om radiotaltidningar som föreslagits i proposition 166,
3. beträffande *lagen om radiotaltidningar i övrigt*
att riksdagen bifaller proposition 166 i denna del,
4. beträffande *lagen om ansvarighet för radiotaltidningar i övrigt*
att riksdagen bifaller proposition 164 i denna del,
5. beträffande *lagen om ändring i rättegångsbalken*
att riksdagen med bifall till proposition 164 i denna del och proposition 1980/81:84 såvitt nu är i fråga antar det i *bilaga 2* som utskottets förslag rubricerade lagförslaget,
6. beträffande *lagen om ändring i sekretesslagen*
att riksdagen bifaller proposition 164 i denna del,

7. beträffande *konsumentinformation till synskadade*
att riksdagen avslår motion 1980/81:2138.

Stockholm den 14 maj 1981

På konstitutionsutskottets vägnar

BERTIL FISKESJÖ

Närvarande: Bertil Fiskesjö (c), Hilding Johansson (s), Torkel Lindahl (fp), Olle Svensson (s), Per Unckel (m), Yngve Nyquist (s), Sven-Erik Nordin (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Kurt Ove Johansson (s), Bengt Kindbom (c), Daniel Tarschys (fp), Sture Thun (s), Jan Prytz* (m) och Anita Modin* (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

beträffande *annonsmaterial i taltidningar* av Torkel Lindahl (fp), Per Unckel (m), Daniel Tarschys (fp), Gunnar Biörck i Värmdö (m) och Jan Prytz (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar "När det gäller" och slutar "proposition 166" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i den avvikande meningen i kulturutskottets yttrande har de synskadade uttryckt bestämda önskemål om att radiotaltidningar så nära som möjligt skall ansluta till den tryckta förlagan. Detta betyder att även annonsmaterial skall inkluderas. Enligt utskottets uppfattning bör de synskadades förslag följas på denna punkt. I likhet med minoriteten i kulturutskottet anser utskottet det allmänna förbudet mot reklam i etern vara ett otillräckligt skäl att gå emot de synskadades önskan. Utskottet vill dessutom påpeka att det föreslagna förbudet i radiotaltidningslagen går längre än det allmänna reklampförbudet i etern som tar sikte på kommersiell reklam. Med den utformning som förbudet fått i proposition 166 kan inte ens kungörandeannonsering få ske i taltidningar.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker således utskottet att annonsmaterial skall få införas i radiotaltidningar. Härigenom tillgodoses yrkandena i motionerna 2137 och 2139. Utskottets ställningstagande innebär att 4 § st. 1 lagen om radiotaltidningar bör erhålla samma lydelse som i lagrådsremissen. Även 2 § st. 3, 7 § st. 3 och 11 § p. 4 lagen om ansvarighet för radiotaltidningar bör utformas i enlighet med förslaget i lagrådsremissen.

Utskottet tillstyrker i övrigt förslagen till lag om ansvarighet för

radiotaltidningar i proposition 164 samt den föreslagna ändringen i radiolagen och förslaget till lag om radiotaltidningar i proposition 166.

dels att utskottet under 2. bort hemställa

2. beträffande *annonsmaterial i taltidningar*

att riksdagen med anledning av motionerna 1980/81:2137 och 2139 och med avslag på propositionerna 1980/81:164 och 166, båda såvitt nu är i fråga,

dels antar 2, 7 och 11 §§ lagen om ansvarighet för radiotaltidningar med den av reservanternas i bilaga 3 föreslagna lydelsen,

dels antar 4 § lagen om radiotaltidningar med den av reservanternas i bilaga 4 föreslagna lydelsen.

Kulturutskottets yttrande*Bilaga 1***1980/81:7 y****över proposition 1980/81:166 med förslag till lag om radiotaltidningar, m. m., jämte motioner***Till konstitutionsutskottet*

Genom beslut den 7 april 1981 har konstitutionsutskottet berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1980/81:166 jämte eventuella följdmotioner.

Propositionen bygger på ett förslag av radiorättskommittén (Ds U 1980:12 Radiosända dagstidningar) och innehåller förslag om ändring i radiolagen (1966:755) och förslag om en ny lag om radiotaltidningar. Med radiotaltidning avses i detta sammanhang en för synskadade avsedd talad version av en etablerad tryckt tidning som sänds ut i radio för att spelas in på särskild utrustning hos mottagaren så att den sedan kan spelas upp igen. Syftet med lagförslagen är att anpassa gällande regler så att radiodistribution av taltidningar i rättsligt avseende blir jämställd med andra distributionsformer. Ett genomförande av den föreslagna lagstiftningen kommer att skapa den juridiskt nödvändiga förutsättningen för att man på det sätt som nu är i fråga skall kunna tillgodose det återkommande kravet från de synskadade att den debatt och nyhetsförmedling som sker i dagstidningsform skall göras tillgänglig även för dem.

Propositionen har föranlett tre motioner nämligen

1980/81:2137 av Ingrid Diesen m. fl. (m) i vilken yrkas den ändringen i 4 § i den föreslagna lagen om radiotaltidningar att en föreskrift om att radiotaltidning inte får innehålla annonsmaterial ersätts med en föreskrift om att högst hälften av sändningstiden får användas för annonsmaterial ur förlagan,

1980/81:2138 av Eivor Marklund m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om en utredning av frågan om synskadades tillgång till vederhäftig och aktuell konsumentinformation i enlighet med vad som anförs i motionen.

1980/81:2139 av Gabriel Romanus (fp) vari yrkas den ändringen i 4 § i den föreslagna lagen om radiotaltidningar att bestämmelsen om att radiotaltidning inte får innehålla annonsmaterial utgår.

Som framgår av propositionen har en särskild utredare regeringens uppdrag att utvärdera försök med olika former av distribution av innehållet i dagstidningar till synskadade. Utredningsmannens uppdrag innefattar inte någon rättslig bedömning av olika metoder för spridning av taltidningar. Med hänsyn härtill och till att utredningsarbetet beräknas pågå under hela 1981 har föredragande statsrådet funnit det lämpligast att nu lägga fram ett förslag

som gäller de rättsliga förutsättningarna för radiodistribution av taltidningar. En fördel med detta är att en försöksverksamhet med sådan radiodistribution kan komma till stånd och framdeles i sin tur ge ett vidgat underlag för ställningstaganden i fråga om försörjningen med taltidningar. Utskottet ansluter sig till denna uppfattning.

En principiellt betydelsefull fråga när det gäller radiotaltidningar är om dylika tidningar skall få innehålla annonsmaterial. Utskottet får i denna fråga erinra om att regeringen i proposition 1975:13 föreslog riksdagen bl. a. att godkänna vad i propositionen anförts i fråga om avvisande av kommersiell reklam mot vederlag i televisions- och ljudradioprogram. Förslaget i propositionen byggde på utredningen (SOU 1973:10) Reklam III, och det anfördes att denna utredning visat att införandet av TV-reklam skulle komma att allvarligt försämra pressens ekonomiska situation genom ett bortfall av annonsintäkter. Utredningen hade också visat hur svårt det är att, om TV-reklam tillåts, skydda programmen från en negativ påverkan. Slutligen hade i utredningen pekats på de negativa effekterna från konsumentpolitisk synpunkt av reklam i televisionen.

På förslag av utskottet i betänkandet KrU 1975:6 biföll riksdagen propositionen i den angivna delen. Innebörden härav är att riksdagen ansåg att övertygande skäl anförts för att avvisa reklam i radio- och TV-program.

Nämnas bör vidare att riksdagen i år behandlat en motion i vilken yrkats att riksdagen skulle göra ett uttalande till förmån för en framtida reklamfinansiering av radio och TV. Med anledning av detta yrkande uttalade utskottet i betänkandet KrU 1980/81:22 att riksdagen med den motivering som låg till grund för nyssnämnda riksdagsbeslut borde avvisa tanken på införande av kommersiell reklam mot vederlag i TV- och radioprogram. Motionsyrkandet avsågs av riksdagen.

Vid sin bedömning av frågan om annonser skall få förekomma i radiotaltidningar eller ej har utskottet utgått från att undantag från principen om förbud mot reklam i eter inte bör göras utan mycket starka skäl. Utskottet är medvetet om att de synskadades önskemål i första hand gäller en så direkt återgivning av den tryckta förlagan som möjligt men anser det så viktigt att nyssnämnda princip får förbli obruten att detta väger över.

Utskottet vill utöver det som nu sagts i annonsfrågan erinra om att det vid remissbehandlingen av den utredning som legat till grund för propositionen från en del håll uttalats att sändningarna bör ske i kodad form så att innehållet blir tillgängligt endast för den som har den särskilda mottagarutrustning som i så fall kommer att behövas. I propositionen konstateras att en kodning ofrånkomligen kommer att medföra en kostnadshöjning både på mottagar- och sändarsidan. Därjämte uttalas att det bör ankomma på vederbörande tidningsföretag att självt ta ställning till frågan om kodning. Utskottet vill tillfoga den synpunkten att den kostnadsökning som en kodning innebär för det sändande tidningsföretaget kan öka beroendet av annonsintäkter.

Därmed ökar också riskerna för att reklamintressena får möjlighet att påverka sändningarna.

En annan synpunkt som också kan nämnas är att själva urvalet av annonser kan innebära ganska svåra bedömningsfrågor. Det kan inte uteslutas att det även i dessa sammanhang kan bli svårt att utestänga reklamintressena från möjligheten att påverka sändningarna.

Med det nu anförda ansluter sig utskottet till den ståndpunkt som angivits i den föreslagna lagen om taltidningar, nämligen att dessa tidningar inte får innehålla annonsmaterial. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2137 och 2139.

I den föreslagna lagstiftningen föreskrivs att radiotaltidningar inte får sändas utan tillstånd av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Med anledning av ett uttalande av lagrådet berörs i propositionen frågan om den konkurrenssituation som uppkommer om sändningsutrymmet inte räcker till för alla i och för sig kvalificerade sökande. Utskottet som konstaterar att tillståndsgivningen tills vidare avses skola ligga hos regeringen delar den i propositionen uttalade uppfattningen att det i synnerhet under den första tiden då det mest är fråga om försök är osannolikt att det uppkommer några problem om hur en konkurrenssituation skall hanteras. Frågan bör emellertid följas med uppmärksamhet.

En annan fråga som också bör uppmärksammas under försöksverksamheten är risken för förväxling mellan nu ifrågavarande sändningar och vanliga rundradiosändningar från Sveriges Radio-koncernens bolag. Utskottet utgår liksom föredragande statsrådet från att radiotaltidningarna utformas så att risk för förväxling inte uppstår.

Med anledning av det i motion 2138 framförda yrkandet om en utredning av frågan om synskadades tillgång till vederhäftig och aktuell konsumentinformation får utskottet framhålla att utskottet givetvis delar motionärernas uppfattning om vikten av att de synskadade får tillgång till dylik information. Motionen behandlar konsumentinformation i vidare mening, men eftersom den väckts med anledning av propositionen om radiotaltidningar vill utskottet också framhålla att dylik information förekommer i etermedierna. Gällande principer i fråga om radio- och TV-verksamheten innebär bl. a. att utskottet inte bör göra några uttalanden med syfte att påverka programutbudet i radio och TV. Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motion 2138.

Vad som anförts och föreslagits i propositionen har inte gett utskottet

anledning till andra uttalanden än som framgått av det föregående. Utskottet tillstyrker att riksdagen antar de i propositionen framlagda lagförslagen.

Stockholm den 29 april 1981

På kulturutskottets vägnar

GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Karl-Eric Norrby (c), Tore Nilsson (m), Åke Green (s), Kerstin Anér (fp), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lars Ahlmark (m), Catarina Rönnung (s), Anna Eliasson (c), Kerstin Andersson i Kumla (s), Bertil Hansson (fp), Elisabeth Fleetwood (m) och Åke Andreasson (c).

Avvikande mening

Tore Nilsson (m), Kerstin Anér (fp), Lars Ahlmark (m), Bertil Hansson (fp) och Elisabeth Fleetwood (m) anför följande:

I motion 2137 av Ingrid Diesen m. fl. yrkas att 4 § i lagen om radiotaltidningar skall ha lydelsen: "Radiotaltidning skall helt eller delvis återge texten i förlagan. Högst hälften av sändningstiden får användas för annonsmaterial ur förlagan. Utöver material som förekommer i förlagan får radiotaltidning endast innehålla uppgifter om hur materialet i sändningen disponerats."

Det i propositionen föreslagna förbudet mot annonsmaterial har således ersatts med en begränsad rätt till sådant material.

I motion 2139 av Gabriel Romanus yrkas att 4 § skall lyda: "Radiotaltidning skall helt eller delvis återge texten i förlagan. Utöver material som förekommer i förlagan får radiotaltidning endast innehålla uppgifter om hur materialet i sändningen disponerats."

Även här är det således fråga om att förbudet mot annonsmaterial lyfts bort ur lagtexten. Då ett återgivande av förlagan med bibehållen balans mellan övrig text och annonsmaterial leder till att högst hälften av sändningstiden används för det senare är förslagen i motionerna i praktiken sammanfallande.

De synskadade har uttryckt bestämda önskemål om att radiotaltidningar så nära som möjligt skall ansluta till den tryckta förlagan. Detta betyder att även annonsmaterial skall inkluderas. Annonser innehåller information som kan vara av intresse för de synskadade. Med tanke på att sändningarna är avsedda att äga rum under några timmar efter midnatt är hänvisningen till det allmänna förbudet mot reklam i etern ett otillräckligt skäl att gå emot de

synskadades önskan om så jämbördig rätt att ta del av dagstidningar som möjligt. Det vore, som framhålls i motion 2139, att låta principerna ta över en bedömning präglad av mänsklighet och förnuft. Mot denna bakgrund tillstyrks en utformning av 4 § i lagen om radiotaltidningar som tillgodoser yrkandena i motionerna 2137 och 2139.

I motion 2138 av Eivor Marklund m. fl. föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer om en utredning av frågan om synskadades tillgång på vederhäftig och aktuell konsumentinformation. Till detta kan sägas att om annonsmaterial tillåts i radiotaltidningar är en väsentlig del av motionärernas önskemål tillgodosett. Givetvis täcker inte annonserna i dagspressen i bredd och saklighet hela det behov av konsumentinformation som aktualiseras i motionen. Övriga aspekter på denna fråga berör dock ej proposition 166. Av anförda skäl avstyrks motion 2138.

2 Förslag till Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 5 och 8 §§ samt 49 kap. 4 § rättegångsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

36 kap.

5 §¹

Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, ej äger lämna uppgift må ej höras som vittne därom utan tillstånd från den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Ej heller må advokat, läkare, tandläkare, barnmorska, sjuksköterska, kurator vid familjerådgivningsbyrå, som drivs av kommun, landstingskommun, församling eller kyrklig samfällighet, eller deras biträden höras angående något, som på grund av denna deras ställning förtrotts dem eller de i samband därmed erfarit, med mindre det är i lag medgivet eller den, till vilkens förmån tystnadsplikten gäller, samtycker därtill.

Rättegångsombud, biträde eller försvarare må ej höras som vittne om vad för uppdragets fullgörande förtrotts honom, med mindre parten medger, att det må yppas.

Utän hinder av vad i andra eller tredje stycket sägs vare annan än försvarare skyldig att avgiva utsaga i mål angående brott, för vilket icke är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år.

Om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan är särskilt stadgat. Präst inom annat trossamfund än svenska kyrkan eller den som i sådant samfund intager motsvarande ställning må icke höras som vittne om något som han vid enskilt skriftermål eller under själavårdande samtal i övrigt har erfarit.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen, 9 § radioansvarighetslagen (1966:756) eller 1 § lagen (1978:480) om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio må höras som vittne om förhållande som tystnadsplikten avser endast i den mån det stadgas i nämnda lagrum.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen, 9 § radioansvarighetslagen (1966:756), 1 § lagen (1978:480) om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio eller 11 § lagen (1981:000) om ansvarighet för radiotidningar får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer.

¹ Senaste lydelse 1980:101.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

8 §²

Rätten må förelägga den som skall höras som vittne att, innan han infinner sig för avgivande av vittnesmål, uppliva sin kunskap om vad vittnesförhöret gäller genom att granska för vittnet tillgängliga räkenskapsböcker, anteckningar eller andra handlingar eller besiktiga plats eller föremål, om sådant kan ske utan avsevärd olägenhet för vittnet.

Om rätten enligt 3 kap. 3 § 5 tryckfrihetsförordningen eller 9 § första stycket 5 radioansvarighetslagen (1966:756) skall pröva *huruvida* någon, som är *pliktig* att hemlighålla uppgift som *där* avses, *likväl* må höras som vittne därom, *inhämta* rätten först, om *ej* särskilda skäl *föranleda* annat, yttrande från företag, hos vilket han har erhållit vetskap om uppgiften.

Om rätten enligt 3 kap. 3 § 5 tryckfrihetsförordningen, 9 § första stycket 5 radioansvarighetslagen (1966:756) eller 11 § 5 lagen (1981:000) om ansvarighet för radiotidningar skall pröva *om* någon, som är *skyldig* att hemlighålla *en* uppgift som avses *där*, *ändå får* höras som vittne därom, *skall* rätten först, om *inte* särskilda skäl *föranleder* annat, *inhämta* yttrande från *det* företag, hos vilket han har erhållit vetskap om uppgiften.

49 kap.

4 §³

Talan mot underrätts beslut under rättegången skall föras särskilt, om rätten

1. avvisat ombud, biträde eller försvarare;
2. ogillat tredje mans yrkande att få som intervenient deltaga i rättegången;
3. förelagt part eller annan att förete skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning eller *ock* enligt 3 kap. 3 § 5 tryckfrihetsförordningen eller 9 § första stycket 5 radioansvarighetslagen (1966:756) funnit det vara av synnerlig vikt att *där avsedd* uppgift lämnas vid vittnesförhör eller förhör med part under sanningsförsäkran;
3. förelagt *en* part eller *någon* annan att förete skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning eller *också* enligt 3 kap. 3 § 5 tryckfrihetsförordningen, 9 § första stycket 5 radioansvarighetslagen (1966:756) eller 11 § 5 lagen (1981:000) om ansvarighet för radiotidningar funnit det vara av synnerlig vikt att *en* uppgift som

² Senaste lydelse 1977:1020.

³ Senaste lydelse 1979:242.

*Nuvarande lydelse**Utskottets förslag*

avses där lämnas vid vittnesförhör eller förhör med *en* part under sanningsförsäkran;

4. utlåtit sig angående ådömande av förelagt vite eller häkte eller om ansvar för förseelse i rättegången eller angående skyldighet för någon, som ej är part eller intervenient, att gottgöra i rättegången vållad kostnad;

5. utlåtit sig angående ersättning eller förskott av allmänna medel till målsägande eller angående ersättning eller förskott till biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller annan, som ej är part eller intervenient;

6. utlåtit sig i tvistemål angående kvarstad, *skingringsförbud eller annan handräckning* eller i brottmål angående häktning eller åtgärd, som avses i 25–28 kap.;

6. utlåtit sig i tvistemål angående kvarstad *eller annan åtgärd enligt 15 kap.* eller i brottmål angående häktning eller åtgärd, som avses i 25–28 kap.;

7. avslagit begäran om biträde eller försvarare eller till sådant uppdrag förordnat annan än part föreslagit;

8. utlåtit sig i annat fall än som avses i 5 eller 7 i fråga som gäller allmän rättshjälp; eller

9. avslagit begäran om rättshjälp åt misstänkt i brottmål eller om ersättning eller förskott till part, som åtnjuter sådan förmån.

Särskild talan skall föras genom besvär. Är fråga om beslut, som avses i 1, 2, 3, 7, 8 eller 9, åligge den som vill föra talan att, om beslutet meddelats vid sammanträde för förhandling, genast och eljest inom en vecka från den dag, då han erhöll del därav, anmäla missnöje; försummas det, äge han ej vidare rätt till talan. Rätten pröve genast, om anmälan rätteligen gjorts.

Denna lag träder i kraft såvitt avser 49 kap. 4 § första stycket 6 den 1 januari 1982 och i övrigt den 1 juli 1981.

I fråga om skingringsförbud som har meddelats före den 1 januari 1982 tillämpas vad som är föreskrivet om kvarstad.

Bilaga 3
(*reservanternas förslag*)

Förslag till 2, 7 och 11 §§ lagen om ansvarighet för radiotaltidningar

Propositionens förslag

2 § Missbruk av yttrandefriheten i en radiotaltidning medför ansvar och skadeståndsskyldighet endast när gärningen innefattar yttrandefrihetsbrott. Vad som har sagts nu gäller också förverkande av egendom och annan särskild rättsverkan av brott.

Med yttrandefrihetsbrott avses i denna lag framställningar eller offentliggöranden som enligt 7 kap. 4 eller 5 § tryckfrihetsförordningen skulle ha varit att anse som tryckfrihetsbrott, om gärningen hade begåtts genom en tryckt skrift. Yttrandefrihetsbrott föreligger endast om radiotaltidningen har blivit sänd.

7 § För skada på grund av yttrandefrihetsbrott i en radiotaltidning svarar den som enligt 5 § är ansvarig för brottet.

Svarar utgivaren av den periodis-

Reservanternas förslag

2 § Missbruk av yttrandefriheten i en radiotaltidning medför ansvar och skadeståndsskyldighet endast när gärningen innefattar yttrandefrihetsbrott. Vad som har sagts nu gäller också förverkande av egendom och annan särskild rättsverkan av brott.

Med yttrandefrihetsbrott avses i denna lag framställningar eller offentliggöranden som enligt 7 kap. 4 eller 5 § tryckfrihetsförordningen skulle ha varit att anse som tryckfrihetsbrott, om gärningen hade begåtts genom en tryckt skrift. Yttrandefrihetsbrott föreligger endast om radiotaltidningen har blivit sänd.

Som yttrandefrihetsbrott anses inte tillkännagivanden i annonser eller liknande meddelanden i en radiotaltidning, om det inte av meddelandets innehåll omedelbart framgår att ansvar för ett sådant brott kan komma i fråga. Är ett meddelande straffbart i förening med omständigheter, som inte omedelbart framgår av meddelandets innehåll, gäller vad som är föreskrivet i allmänhet. Detsamma gäller i fråga om meddelanden genom chiffer och andra meddelanden som är hemliga för allmänheten.

7 § För skada på grund av yttrandefrihetsbrott i en radiotaltidning svarar den som enligt 5 § är ansvarig för brottet.

Svarar utgivaren av den periodis-

Propositionens förslag

ka skrift som utgör en radiotaltidnings förlaga eller en ställföreträdare för denne för ett yttrandefrihetsbrott i radiotaltidningen, är den periodiska skriftens ägare skyldig att ersätta skadan tillsammans med utgivaren eller ställföreträdaren.

Skadeståndsskyldighet får inte åläggas någon annan än den som är ansvarig för skadan enligt första eller andra stycket. Om skadeståndsskyldighet på grund av brott som avses i 6 § andra stycket gäller dock vad som är föreskrivet i allmänhet.

11 § Den som har tagit befattning med tillkomsten eller sändningen av en radiotaltidning får inte röja vad han därvid har fått veta om vem som är författare eller annan upphovsman till innehållet i radiotaltidningen, vem som har framställt denna eller vem som har lämnat ett sådant meddelande som anges i 9 § första stycket 3, om inte

1. denne har samtyckt till det,
2. det i ett sådant mål som anges i 9 § första stycket är fråga huruvida den, mot vilken talan förs, enligt denna lag är ansvarig för brottet eller är skadeståndsskyldig,

3. det i ett fall som avses i 6 § andra stycket första meningen är fråga om ett sådant brott mot rikets säkerhet som anges i 7 kap. 3 § första stycket 1 tryckfrihetsförordningen,

4. *det i ett fall som avses i 6 § andra stycket första meningen är fråga om ett brott enligt 7 kap. 3 § första stycket 2 eller 3 tryckfrihetsförordningen och rätten anser det behövt att det vid förhandling lämnas uppgift huruvida den som är tilltalad eller skäligen*

Reservanternas förslag

ka skrift som utgör en radiotaltidnings förlaga eller en ställföreträdare för denne för ett yttrandefrihetsbrott i radiotaltidningen, är den periodiska skriftens ägare skyldig att ersätta skadan tillsammans med utgivaren eller ställföreträdaren.

Skadeståndsskyldighet får inte åläggas någon annan än den som är ansvarig för skadan enligt första eller andra stycket. Om skadeståndsskyldighet på grund av brott som avses i 2 § tredje stycket eller 6 § andra stycket gäller dock vad som är föreskrivet i allmänhet.

11 § Den som har tagit befattning med tillkomsten eller sändningen av en radiotaltidning får inte röja vad han därvid har fått veta om vem som är författare eller annan upphovsman till innehållet i radiotaltidningen, vem som har framställt denna eller vem som har lämnat ett sådant meddelande som anges i 9 § första stycket 3, om inte

1. denne har samtyckt till det,
2. det i ett sådant mål som anges i 9 § första stycket är fråga om huruvida den, mot vilken talan förs, enligt denna lag är ansvarig för brottet eller är skadeståndsskyldig,

3. det i ett fall som avses i 6 § andra stycket första meningen är fråga om ett sådant brott mot rikets säkerhet som anges i 7 kap. 3 § första stycket 1 tryckfrihetsförordningen,

4. *rätten i ett fall som avses i 2 § tredje stycket, eller i ett fall, som avses i 6 § andra stycket första meningen och där det är fråga om ett brott enligt 7 kap. 3 § första stycket 2 eller 3 tryckfrihetsförordningen, anser det behövt att det vid förhandling*

Propositionens förslag

misstänkt för brottet har medverkat till framställningen i radiotaltidningen.

5. rätten av hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse anser det vara av synnerlig vikt att uppgift i saken lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkringen, eller

6. uppgiftslämnandet i annat fall är tillåtet enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen.

Reservanternas förslag

lämnas uppgift huruvida den som är tilltalad eller skäligen misstänkt för brottet har *lämnat meddelandet* eller medverkat till framställningen i radiotaltidningen,

5. rätten av hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse anser det vara av synnerlig vikt att uppgift i saken lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkringen, eller

6. uppgiftslämnandet i annat fall är tillåtet enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen.

*Bilaga 4
(reservanternas förslag)*

Förslag till 4 § lagen om radiotaltidningar

Propositionens förslag

4 § Radiotaltidningen skall helt eller delvis återge texten i förlagan. *Den får inte innehålla annonsmaterial.*

Utöver material som förekommer i förlagan får radiotaltidningen endast innehålla uppgifter om hur materialet i sändningen disponeras.

Reservanternas förslag

4 § Radiotaltidningen skall helt eller delvis återge texten i förlagan. *Högst hälften av sändningstiden vid ett sändningstillfälle får användas för annonsmaterial ur förlagan.*

Utöver material som förekommer i förlagan får radiotaltidningen endast innehålla uppgifter om hur materialet i sändningen disponeras.